

●
● Handreiking
● TalenQuests
in het vmbo

Een vmbo publicatie 15

SLO • nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling

Taakgericht werken op A1 en A2 niveau
van het Europees Referentie Kader

slo

Handreiking TalenQuest in het vmbo

SLO • nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling

Taakgericht werken op A1 en A2 niveau van het
Europees Referentie Kader

April 2008

Colofon

© 2008 Stichting leerplanontwikkeling (SLO), Enschede

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Auteurs: Christa Beckers (SLO), Liesbeth Pennewaard (SLO) en Guus Perry (APS)

Eindredactie: Jacqueline Kerkhoffs

Vormgeving: Axis Media-ontwerpers bv, Enschede

Fotografie: Joost Grol, Dieren, Niek Michiel, Arnhem

Docenten die mee hebben gewerkt aan dit project zijn:

Merlet College in Mill/Cuijl: Astrid Heijligers-Vervoort, Toke Moeskops en Monique Streutjes.

Montessori College in Nijmegen: Joan van Aar, Heleen Stuurmeijer en Roelant Wijngaards.

In opdracht: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

Besteladres

SLO, Stichting Leerplanontwikkeling

Afdeling Verkoop

Postbus 2041, 7500 CA Enschede

Telefoon (053) 4840 305

Internet: <http://catalogus.slo.nl>

E-mail: verkoop@slo.nl

Informatie

SLO, Stichting Leerplanontwikkeling

Secretariaat vmbo/mbo

Telefoon secretariaat (053) 4840663

www.slo.nl

AN 5.4145.0043

ISBN 90-329-2316-1

april 2008

Inhoudsopgave

Inleiding	5
TalenQuests in het vmbo	7
Het ontwikkelen van TalenQuests	9
De plaats van TalenQuests in het curriculum	15
TalenQuests in samenwerking met andere vakken	17
Tips bij het maken van TalenQuests voor het vmbo	19
Bijlage 1	25

Inleiding

Vanaf augustus 2007 gelden er nieuwe, globaal geformuleerde examenprogramma's voor het vmbo. Bij het globaal formuleren van de bestaande eindtermen voor de moderne vreemde talen is de koppeling gemaakt met het Europees Referentie Kader talen, zoals dat in Europa in toenemende mate wordt gehanteerd, ook in het onderwijs.

De examenprogramma's vmbo zijn uitgewerkt in drie documenten:

- Het officiële examenprogramma met daarin de globaal geformuleerde eindtermen, zoals dat is vastgesteld door de minister van onderwijs in juni 2007.
- Een syllabus als uitwerking van de exameneenheden van het examenprogramma die tijdens het schoolexamen worden getoetst, en op basis waarvan centrale examens gemaakt worden. Deze syllabi worden niet officieel door het ministerie van OCW vastgesteld, maar zijn wel voorschrijvend en geven scholen houvast in de voorbereiding van hun leerlingen op het centraal examen.
- Een handreiking horend bij die exameneenheden die in het schoolexamen worden afgesloten. Deze exameneenheden die worden afgesloten met een schoolexamen kunnen door scholen naar eigen inzicht worden ingevuld, zolang maar voldaan wordt aan de globaal geformuleerde eindtermen. De handreiking geeft hiervoor suggesties.

In de handreiking vmbo voor de moderne vreemde talen wordt ingegaan op het ERK en de niveaus die daarin onderscheiden worden. Ook worden suggesties gegeven voor activiteiten die docenten kunnen aanbieden om hun leerlingen op het gewenste niveau te brengen. Het boekje over TalenQuests in het vmbo vormt hierop een aanvulling en gaat met name in op de vraag hoe TalenQuests ingezet kunnen worden in het onderwijs, hoe u TalenQuests van uzelf of van anderen kunt evalueren en bevat vooral veel praktisch tips als u zelf TalenQuests wilt ontwikkelen.

Het boekje is geschreven op basis van praktijkervaringen opgedaan in twee vmbo-scholen, het Montessori College in Nijmegen, en het Merlet College in Cuijk en Mill.

Wij hopen dat u uit dit boekje inspiratie kunt halen op in uw klas aan de slag te gaan met het ERK en TalenQuests!

TalenQuests in het vmbo

In 2006 zijn twee projecten uitgevoerd waarin MVT-docenten uit het vmbo WebQuests of TalenQuests *WebQuest' is het algemene begrip, een 'TalenQuest' is een WebQuest voor Talen die aan bepaalde eisen voldoet. Zie <http://webquest.kennisnet.nl> op A1- en A2- niveau van het Europees Referentie Kader (ERK) ontwikkelden en vervolgens uitprobeerden met hun leerlingen. In 2007 was er een doorloop van het project met twee van de vier deelnemende scholen. Het project werd begeleid door de SLO in samenwerking met APS.*

De werkwijze in het project verliep in fases:

1. Het uitproberen van een bestaande WebQuest en een bestaande TalenQuest.
2. Het inventariseren van de kenmerken van deze taakgerichte aanpak voor het leren van een moderne vreemde taal.
3. Het onderzoeken van de verschillen tussen een WebQuest en een TalenQuest *zie hiervoor <http://webquest.kennisnet.nl/talenquest/algemeneinformatie>.*
4. Het ontwikkelen van nieuwe TalenQuests.
5. Het uitproberen van deze nieuwe TalenQuests met eigen leerlingen.
6. Het evalueren en bijstellen van de uitgetestde TalenQuest (TQ).

Op basis van het werken met de betrokken docenten en op grond van hun ervaring is deze handreiking tot stand gekomen.

De volgende onderwerpen komen daarbij aan bod:

- Het ontwikkelen van een TQ.
- De plaats van een TQ in het curriculum.
- Samenwerking met andere vakken.
- Tips voor ontwikkelaars.

In de tekst vindt u her en der uitspraken van leerlingen die een TalenQuest hebben gedaan zoals hieronder:

Jeremy, die Duits altijd erg moeilijk vindt: "dit is ook wel moeilijk, maar leuker dan Duits..."

Op de site <http://webquest.kennisnet.nl/talenquest/> vindt u alle informatie over TalenQuests.

Het ontwikkelen van TalenQuests

Bernie Dodge die het WebQuest concept (waar het TalenQuest concept van afgeleid is) heeft ontwikkeld, raadt docenten die een WebQuest in hun onderwijs willen inzetten aan om eerst op zoek te gaan naar bestaande WebQuests, die dan eventueel aan te passen aan de eigen situatie en pas in laatste instantie zelf een WebQuest te ontwikkelen. Voor TalenQuests geldt hetzelfde en dit was dan ook de werkwijze die we in dit project hebben gehanteerd.

De ervaringen die we tijdens het ontwikkelen van TalenQuests in dit project hebben opgedaan, staan hieronder verzameld. Onder meer komen de volgende onderwerpen daarbij aan bod: tijdsinvestering - de meetlat – ondersteuning.

Tijdsinvestering en opbrengst

Alle docenten die meedoen in het project zijn het er snel over eens dat het maken van een TalenQuest veel tijd kost. Toch zijn er ook argumenten om er veel tijd in te steken:

- het is erg leuk om op deze manier met de taal bezig te zijn...
- het is een hele mooie aanvulling op onderwerpen uit de methode...
- je kunt lekker actueel materiaal aanbieden...
- je kunt heel goed Landeskunde en cultuur integreren met taalleren...
- de mijn ambitie om eigen materiaal te ontwikkelen kun je hier mooi in kwijt...
- je werkt aan “belevingswereld” en “motivatie om te leren”, daarna pas aan de taal zelf

Voor docenten met ervaring in het ontwikkelen van eigen materiaal zit de meerwaarde niet zozeer in het maken van die ene TalenQuest, maar in de inzichten die het oplevert over taakgerichte onderwijsopdrachten. Tijdens het maken van een TalenQuest krijgt u als ontwikkelaar te maken met vragen als:

1. Wat zijn voor leerlingen herkenbare situaties waarin de vreemde taal gebruikt moet worden?

De onderwerpen die als uitgangspunt genomen zijn tijdens dit project zijn onder andere mode, concert, reisje, cultureel evenement. Meer thema's vindt u bij tip 6. Dat zijn onderwerpen die passen bij de belevingswereld van de leerlingen. Wat enig denkwerk vereist en dan met name voor de lagere niveaus van het ERK, is het ontwikkelen van goede taakgerichte opdrachten rond bijvoorbeeld deze onderwerpen. Het A1 niveau bestaat uit chunks en andere kort zinnestjes en het A2 niveau begint met het maken en begrijpen van korte veelal standaard zinnestjes die met eenvoudige voegwoorden worden verbonden. De vraag is dan 'Hoe creëer ik realistische situaties waarin een leerling

taakgericht kan handelen bij voorkeur in de vreemde taal?' Dat zijn dus situaties waarin ze kleine briefjes schrijven, en/of korte, rijk geïllustreerde teksten lezen, kleine gesprekjes voeren met veelal standaard zinnestelsels.

We geven u twee voorbeelden van hoe u dat aan kunt pakken. Bij het bedenken van deze realistische situaties waarbinnen ze deze vaardigheden kunnen leren kunt u zich laten inspireren door de vele can-do statements in het document Taalprofielen (zie www.nabmvt.nl bij publicaties). Deze 'can do-statements' bestaan uit korte, kernachtige uitspraken over wat iemand kan doen in een vreemde taal. Het Europees Referentiekader dient hierbij als uitgangspunt.

Om tot goede opdrachten te komen kunt u ook met uw collega's brainstormen. Dan kunnen de meer creatieve docenten hun collega's ondersteunen. Het geldt immers ook andersom, bij het digitaliseren van de Quests kunnen de ict'ers onder de docenten hun collega's weer de nodige hulp bieden. Profiteren van elkaars expertise is een meerwaarde.

2. Hoe vind ik een evenwicht tussen het structureren van het proces en de ruimte die leerlingen geboden moet worden om keuzes te kunnen maken en oplossingen te zoeken? Een TalenQuest is een didactisch concept dat bestaat uit zes stappen waarmee leerlingen op een gestructureerde manier het Internet gebruiken als bron. De vmbo leerling is gebaat bij deze heldere structuur. Een onderdeel van een TalenQuest is het proces. Hier wordt aan de hand van stappen aangegeven wat de leerlingen doen. In hoeverre u bij dit onderdeel de leerling bij de hand neemt is lastig in het algemeen te beantwoorden. Dit hangt af van de zelfstandigheid van de leerlingen. Als u leerlingen steeds zelfstandiger wilt laten werken dan kunt u net iets meer zelfstandigheid van ze vragen dan ze gewend zijn. Dat betekent aansluiten bij wat ze al zelfstandig kunnen doen tot het laten uitvoeren van taken die ze niet eerder zelfstandig hebben gedaan, maar waarvan u denkt dat ze wel op dat moment zouden moeten kunnen. Dat het binnen hun vermogen ligt. In deze handreiking zullen we het hierbij laten, maar u zult begrijpen dat hier veel meer over te zeggen valt.
3. Hoe zorg ik ervoor dat de leerlingen op een goede manier samenwerken? Goede samenwerking vindt plaats als de taak zo gestructureerd is dat samenwerken nodig is. In de opdracht vermelden dat er samengewerkt moet worden is onvoldoende. Dat zult u vast kennen uit uw eigen praktijk. Vaak gaan leerlingen dan de taken verdelen en werken ze juist onafhankelijk van elkaar verder. Maar als de klus zo sneller geklaard kan worden, dan kunt u ze dat nauwelijks kwalijk nemen. We zouden dat allemaal zo aanpakken. Wat is nou een goed voorbeeld van samen ergens aan werken. Dat kan bijvoorbeeld door een probleem voor te leggen dat door verschillende leerlingen wordt bekeken vanuit verschillende rollen (bijvoorbeeld ouder, leerling). Hierdoor ontstaan er verschillende oplossingen. Als de taak dan is om gezamenlijk tot een oplossing te komen, zullen ze hier samen mee aan de slag moeten op een manier dat ze allemaal hun eigen belang mee kunnen nemen. Een ander voorbeeld is dat ze in goed gekozen verschillende

rollen er op uitgaan om informatie te verzamelen, maar dat ze in overleg dan moeten besluiten hoe iets eruit gaat zien. In de praktijk is het dan wel vaak lastig om verschillende rollen te vinden, die enigszins gelijkwaardig zijn en voldoende talig.

Suzanne: “Dat je het samen mag doen, vind ik zo leuk, dan moet je het daarna aan elkaar vertellen...”

De meetlat, beoordelingsinstrument en ontwerphulp

Op http://webquest.kennisnet.nl/talenquest/talenquest_beoordelen is de zogenaamde ‘meetlat’ te vinden, een handig instrument om TalenQuests te beoordelen. Alle aspecten die een rol spelen in een TalenQuest komen daarin aan bod. Met het instrument kan de leerzaamheid van een - op het eerste gezicht - aantrekkelijke WebQuest of TalenQuests op het Internet beoordeeld worden. Ook is hij te gebruiken als ontwerphulp en/of checklist voor de TalenQuest die een docent zelf aan het ontwikkelen is. Deze meetlat hebben we gebruikt voor de TalenQuests die voor het vmbo zijn ontwikkeld. Op enkele punten vinden vmbo-docenten de meetlat onbevredigend.

Bronnen

In een TalenQuest of WebQuest bestaan de bronnen voornamelijk uit websites. Het is lastig websites te vinden die met een A1 niveau rekening houden, het niveau dat de vmbo-leerlingen binnen het project hebben. Omdat het taalniveau van de teksten in de praktijk vaak hoger ligt dan $i + 1$ (zie criterium 10 van de meetlat), zullen de vmbo-leerlingen in eerste instantie vooral uitgedaagd worden tot het toepassen van leesstrategieën zoals gebruik maken van illustraties, van taalafhankelijke symbolen (cijfers, °C, \$), van tekstmaak en dergelijke.

De meetlat zou voor het vmbo dan ook in deze zin aangevuld kunnen worden:

Vraag 8 van de meetlat - Taalaanbod (kwantitatief): bronnen confronteren de leerling met korte teksten met veel ondersteuning door illustraties en opmaak.

Vraag 10 van de meetlat - Taalaanbod (kwalitatief): bronnen hebben een hoog voorspelbaarheidsgelalte.

We gaan ervan uit dat de leerzaamheid van een TalenQuest voor beginners met betrekking tot de bronnen vooral zit in het gebruiken van dit soort leesstrategieën; overigens belangrijke vaardigheden voor leerlingen die wellicht geen hoog niveau in een vreemde taal zullen bereiken.

Daniëlla: “Hier leer je veel Duits van, in de les moet je alleen maar uit het boek lezen...”

Product

Een ander punt is het product dat de TalenQuest oplevert. De meetlat vraagt om een product in de doeltaal. De gedachte daarachter is dat je een taal het beste leert als je gedwongen wordt tot taalproductie. Dat is op de lagere niveaus van het ERK een probleem, omdat de meeste taalleerders op actieve vaardigheden (schrijven en spreken) lager scoren dan op passieve vaardigheden (lezen en luisteren). Daardoor is het niet gemakkelijk om een product in de doeltaal te vragen zonder dat de leerlingen gaan knippen en plakken. Als de taak zo in elkaar zit dat leerlingen de informatie die ze knippen en plakken, moeten begrijpen, lijkt daar eigenlijk weinig op tegen.

Een product in de moedertaal valt ook te overwegen; dat biedt meer mogelijkheden voor het eindproduct en dan is er in ieder geval sprake van ‘transformatie’ (= verwerken op inhoud, een van de ‘ingrediënten’ die Gerard Westhoff noemt in zijn “schijf van vijf” voor het vreemdetalenonderwijs).

Een belangrijk uitgangspunt blijft dat de situatie, taken en opdrachten realistisch zijn, ook voor TalenQuests op A1 en A2 niveau van het ERK.

In WebQuests die voor beginnende taalleerders gemaakt worden, is te zien dat er soms een product gevraagd wordt in het Nederlands en dat er een bijproduct in de doeltaal wordt gevraagd dat op zich geen directe uitkomst van de (lees)taak is.

Bijvoorbeeld (<http://duitsquest.webquestmaker.nl/fortfun>) een folder als product in het Nederlands en een taalgidsje (met zinnen die je in het pretpark goed kunt gebruiken) in de doeltaal.

Tot slot is het goed erop te wijzen dat er onderaan de meetlat een voorbehoud is gemaakt, dat zeker van toepassing is op de vmbo leerlingen waarvoor de TalenQuests in dit project zijn ontwikkeld:

“De puntentelling die tot het eindoordeel leidt is mede bepaald door een zekere voorkeur voor een taak- of probleemgestuurde onderwijsbenadering en het inzicht dat taalcompetentie zich eerder via inhoudelijk, betekenisvol handelen, ontwikkelt dan via het systematisch inoefenen van aparte leerstofitems. U kunt daar andere ideeën over hebben. In dat geval kan het zijn dat u, gegeven uw eigen voorkeuren en/of inschatting van uw leerlingen (beginners!), de voorkeur zou geven aan een TalenQuest die op de vragen 3, 13, 14 en 16-19 juist niet zo hoog scoren.”

(zie http://webquest.kennisnet.nl/talenquest/talenquest_beoordelen)

Ondersteuning

Tijdens het traject is gebleken dat niet alleen inhoudelijke ondersteuning en begeleiding noodzakelijk is, maar ook technische ondersteuning.

Technisch

Als een TalenQuest klaar is, is het tijd de Quest uit te proberen. U kunt de TalenQuest op papier uitproberen met uw leerlingen, evalueren en bijstellen en dan on-line zetten. Maar u kunt ook de TalenQuest aan uw eigen schoolsite hangen, bijvoorbeeld in de eigen leeromgeving, om er zo met leerlingen mee te experimenteren en vervolgens bij te stellen.

Ondersteuning van de systeembeheerder is dan nodig.

De docenten in dit project hebben gewerkt met FrontPage en met WebQuestmaker. U heeft het programma Frontpage nodig als u op uw school met de lesson template wilt werken die u op de TalenQuest site kunt downloaden. Hiervoor heeft u waarschijnlijk ondersteuning nodig van de systeembeheerder, omdat deze software over het algemeen niet standaard aanwezig is op een schoolnetwerk. Frontpage is een programma voor de gevorderde computergebruiker. Bent u nog niet zo handig met de computer, dan is er nog een andere manier waarmee u uw TalenQuest on-line kunt krijgen en dat is met WebQuestmaker op de TalenQuest site. Dit is technisch eenvoudiger, maar heeft helaas minder mogelijkheden om de lay-out van uw pagina's aantrekkelijk te maken of om aan de Quest nog wat documenten, bijvoorbeeld een inschrijfformulier te hangen.

Inhoudelijk

Het is moeilijk voor docenten om realistische taken te bedenken op het goede niveau en daar geschikte bronnen bij te vinden. We hebben al eerder aangegeven dat Taalprofielen hierbij inspirerend kan werken, maar dan nog is het lastig om alles in een realistische situatie te plaatsen met een realistische taak. Er zijn docenten die heel creatief zijn met het bedenken van ideeën voor TalenQuests, maar die moeite hebben met de verdere detaillering of digitalisering. Er zijn ook docenten die moeite hebben met het bedenken van een TalenQuest, maar die, als het idee eenmaal geboren is voor de verdere uitwerking en digitalisering hun hand niet omdraaien. Kortom, als u binnen uw school TalenQuests gaat ontwikkelen, kan het zinvol zijn om samen te werken met collega's, zodat u van elkaars expertise gebruik kunt maken. Ook zou het fijn zijn wanneer er inhoudelijke ondersteuning mogelijk is tijdens het ontwikkelen van een TalenQuest. Nu ontwikkelen docenten zelfstandig een TalenQuest en sturen die in en krijgen dan een eindbeoordeling op de TalenQuest site. Docenten vragen zich af of "ondersteuning onderweg" ook mogelijk is, bijvoorbeeld door de Quest eerst aan te bieden aan de TalenQuest site in concept ter evaluatie en bijstelling, voordat er een eindbeoordeling plaatsvindt.

De plaats van TalenQuests in het curriculum

Van TQ naast de methode tot TQ als methode

De docenten betrokken bij het project geven de voorkeur aan het gebruiken van een TalenQuest naast een methode. Bij voorbeeld door een TalenQuest aan te bieden als aanvulling op een hoofdstuk. Daarnaast kan er een actueel onderwerp aangeboden worden in de vorm van een TalenQuest. Een aantal docenten geven aan dat zij mogelijkheden zien een hoofdstuk te vervangen door een TalenQuest. Het voorstel om TalenQuests te gebruiken in plaats van een methode werd door de docenten in de projectgroep niet gedragen.

De taakgerichte structuur van de TalenQuest/WebQuest wordt door iedereen hoog gewaardeerd: de vmbo leerlingen zijn gebaat bij een vaste structuur: ze leren ervan, ze worden er zelfstandig(er) van en zijn goed aan het werk. Over één ding zijn docenten het eens: in eerste instantie moeten leerlingen even wennen aan de opdrachten, maar dan vinden ze het leuk om aan een TalenQuest te werken. Ze zijn enthousiast en actief bezig. Een TalenQuest leent zich er ook uitstekend voor om in te springen op actuele thema's. In die zin is het aanvullend met betrekking tot het curriculum.

Suzanne: "Ik vind het altijd al leuk om dingen op internet op te zoeken..."

Hoe meer docenten gebruik willen maken van TalenQuests, hoe belangrijker de ICT voorzieningen op school worden. Dat kan belemmerend werken, hoewel iedereen zich realiseert dat leerlingen ook heel goed thuis kunnen werken aan een TalenQuest. In de praktijk ontbreekt het regelmatig aan voldoende computers waardoor u als docent altijd iets achter de hand moet hebben.

TalenQuests in samenwerking met andere vakken

TalenQuests kunnen heel goed vakoverstijgend ingezet worden. In dit project is het er niet van gekomen om een TalenQuest in samenwerking met docenten van een ander vak te ontwikkelen. Het zou een volgende stap kunnen zijn voor de docenten die mee hebben gedaan aan dit project. Zij gaven aan dat zij voldoende mogelijkheden zagen om een TalenQuest te ontwikkelen voor een bepaalde sector of voor combinaties van (beroepsgerichte) vakken, bijvoorbeeld “Frans en toerisme”, “Duits en handel”. Binnen een beroep realistische taken bedenken waar een taal in voorkomt werd als een meerwaarde gezien. Dit soort vakoverstijgende TalenQuests/WebQuests ontwikkelen is, behalve erg goed voor het leren van de leerlingen, ook een mooie manier voor docenten om samenwerkend te leren.

Tips bij het maken van TalenQuests voor het vmbo

Eerst verkennen

Voordat u zelf een TalenQuest gaat ontwikkelen, is het raadzaam om er eerst een met uw leerlingen uit te proberen.

- Zoek hiervoor een geschikte TalenQuest op de TalenQuestsite; ze zijn gerangschikt naar onderwijssoort: po, vo en bve op:
<http://webquest.kennisnet.nl/talenquest/talenquestzoeken>
- Of zoek een geschikte WebQuest op www.webkwestie.nl, bij vo en dan bij uw eigen vak
- Voor meer beroepsgerichte TalenQuests kunt u terecht op: www.cps.nl/engine.php?Cmd=see&P_site=589&P_self=7344&PMax=0&PSkip=0

Als u er een TQ gevonden hebt die u aantrekkelijk vindt, beoordeel hem dan eerst aan de hand van de meetlat. Dat biedt niet alleen inzicht in de leerzaamheid van een bepaalde TalenQuest, maar ook in het concept van de TalenQuest. Het laat u ook nader kennis maken met de TQ waardoor u beter in staat bent uw leerlingen hierbij te begeleiden.

Taakgericht werken

Het is erg leerzaam om het verschijnsel taakgericht leren beter te verkennen. U kunt de taak-gericht manier van werken ervaren door met collega's de WebQuest "Blue skies, all the way to Japan" te doen.

U kunt deze WebQuest vinden op www.geocities.com/marilynq1952/webquest.htm

Als u een collega de rol van begeleider/docent op zich laat nemen en hem of haar achteraf laat reflecteren op deze rol, krijgt u een goed beeld van datgene wat er van een begeleider gevraagd wordt.

U kunt ook collega's (met of zonder de meetlat) feedback laten geven op de TalenQuest die u gemaakt hebt voordat u hem met leerlingen uitprobeert. Het zal u verbazen hoe eenvoudig het soms is de kwaliteit van de opdracht te verbeteren.

De rol van de begeleider

In tegenstelling tot de meeste opdrachten die leerlingen voorgeschoteld krijgen, zijn TalenQuests open opdrachten waarbij leerlingen zelf naar oplossingen moeten zoeken. Vooral in het begin zal dat bij leerlingen tot onzekerheid leiden, ook al is de opdracht goed gestructureerd volgende de principes van een Quest en zijn de instructies helder. Onzekerheid heeft helaas tot gevolg dat dit kan leiden tot weerstand. Dit is een belangrijk deel van

het leerproces en u kunt zich hierop voorbereiden door in gedachten alle stappen die de leerling ook zou doen in de TalenQuest, na te gaan. Kijk, terwijl u de stappen doorneemt, ook naar de consequenties voor klassenmanagement en instructie.

Leerlingen lezen vaak niet goed en roepen (te) snel om hulp. Als u voor een goede instructie heeft gezorgd, spreek dan met uw leerlingen af dat er een bepaalde tijd (een kwartiertje bijvoorbeeld) geen vragen gesteld mogen worden. U zult zien dat leerlingen dan zelf op zoek gaan.

Robbert: "Nu kunt u ook even uitrusten." (dit heeft de docent echter niet zo ervaren)

Vóór en na de TalenQuest

Het helpt wanneer voorkennis geactiveerd wordt; begin bijvoorbeeld met een woordspin over het onderwerp dat in de TQ aan de orde komt. Daarbij kunnen meteen de sleutelwoorden in de vreemde taal aan de orde komen die de leerlingen van pas kunnen komen in hun zoektocht. Als de instructietaal (grotendeels) in de doeltaal is geschreven, neem dan eerst de TalenQuest klassikaal door en 'parkeer' moeilijke woorden op het bord of een flap.

- In een TalenQuest voeren leerlingen een taak uit, die vanuit hun perspectief niet omtaalverwerving gaat. Essentieel is om na de TalenQuest te reflecteren op wat en hoe er is geleerd, ook op het gebied van de vreemde taal. Dat is lastig, omdat de leerlingen dan op iets anders focussen dan waar zij naar hun idee mee bezig zijn geweest.
- Woorden of chunks die een rol gespeeld hebben in de TalenQuest, zouden gememoriseerd kunnen worden door leerlingen door ze bijvoorbeeld een memory spel te laten maken en uitvoeren. Dat kan bijvoorbeeld met www.memoryspelen.nl/index.php. Ook kunt u een programma op het Internet inzetten, waarmee woorden geleerd kunnen worden. Zie bijvoorbeeld www.wrts.nl.
- Wilt u graag oefeningen of opdrachten met grammatica of idioom aan uw Quest toevoegen, zorg er dan voor dat ze in het teken staan van de taak en dat leerlingen ook inzien dat die opdrachten het uitvoeren van de taak ondersteunen. Het kan soms effectiever zijn zo'n opdracht achteraf in te zetten. Dus als de leerlingen ervaren hebben dat hun product nog beter had kunnen zijn als ze hadden geoefend met een bepaald grammaticaal onderdeel of een bepaalde woordenschat ter beschikking gehad hadden.

Daniëlla: "Ik moet een formulier maken dat ze kunnen invullen, daar leer je tenminste iets van..."

Tijdens de TalenQuest

Zorg voor hulpmiddelen die leerlingen helpen bij het uitvoeren van de taak:

- Formats/formulieren die ze kunnen invullen
- Lijstjes met tips, do's en don'ts
- Planningsformulieren
- Verwijzingen naar oefensites
- Voorbeelden
- Hulpmiddelen op het Internet: bijvoorbeeld de klikbrief
- Vertaalmachines (www.babelfish.com)
- Digitale woordenboeken (www.interglot.com)

Als u vertaalmachines of on-line woordenboeken laat gebruiken, besteed daar dan eerst uitgebreid tijd aan. Laat zien wat er mis kan gaan, wijs leerlingen op de valkuilen.

Kyra: "Als ik nu een woord niet weet, zoek ik het even op bij www.interglot.com; handig om te leren..."

Thema's

Bruikbare thema's zijn: toerisme, eten/drinken, virtueel winkelen, kaartje versturen, feestjes, reizen.

Bronnen

Ideale vmbo-bronnen zijn bronnen:

- die speciaal voor jongeren zijn gemaakt
- met veel plaatjes die de tekst illustreren
- die helder gestructureerd zijn
- met korte teksten met een hoog voorspelbaarheidgehalte
- die interactief zijn (vragenlijst invullen, een forum waar ze een bijdrage aan kunnen leveren).

Op Kennisnet kunt u bij [davindi \(www.davindi.nl\)](http://www.davindi.nl) op thema, op taal of op onderwijssector zoeken naar geschikte websites.

Instructie

Met betrekking tot de instructie vindt u hieronder een aantal aandachtspunten

- Probeer in eerste instantie de instructie in de doeltaal te geven, eventueel met vertalingen van moeilijke woorden. Kies pas in laatste instantie voor Nederlands.
- Zorg ervoor dat de tekst receptachtig, puntsgewijs gepresenteerd wordt.
- Laat sleutelwoorden in een instructietekst door een andere vormgeving eruit springen
- Zoek illustraties die de tekst echt illustreren, dus niet alleen maar 'prettiger voor het oog' maken.
- Zorg voor een goede tekstverdeling, vooral niet te veel tekst per pagina.
- Zet het stappenplan op meerdere pagina's, maak gebruik van deelstappen; een bruikbaar voorbeeld hiervan is de 'toeristische' TalenQuest die u kunt vinden op www.cps.nl/Nederlands/Talenquest/Schoolreis/index.htm.
- Geef ook duidelijke instructie voor samenwerking en zorg ervoor dat er ook echt samenwerking nodig is. Een opdracht die bestaat uit "Vorm een groepje en verdeel de taken" zal vaak leiden tot een eindproduct dat bestaat uit een plakwerkje van de verschillende bijdragen. Een voorbeeld van echte samenwerking is als leerlingen verschillende rollen (en daarmee belangen) hebben bij het uitvoeren van de taak. Kanttekening hierbij is dat het is vaak erg moeilijk om enigszins gelijkwaardige rollen te vinden.

Kyra: "Ik vind het heel leuk dat er 3 taken zijn en 3 rollen, ik moet de openingstijden opzoeken en daar een plaatje bij maken. Daniëlla en Suzanne doen weer iets anders..."

Eindproducten

VMBO-leerlingen zijn vaak doeners: Denk dus ook eens aan eindproducten die leerlingen met hun handen kunnen maken. Ook mooi zijn meerdere opties voor het eindproduct. Blijf wel kritisch volgen of de taak die de leerlingen uitvoeren nog voldoende aanleiding tot taalverwerving geeft.

Luistervaardigheid

Lezen is vaak een probleem voor vmbo-ers. Als leerlingen iets horen, weten ze vaak sneller wat het betekent. Er is steeds meer audio- en vooral videomateriaal on-line dat bruikbaar is als bron. Kijk bij voorbeeld naar www.rsg-enkhuizen.nl/showpage_geel.asp?ID=1994. Instructie kan eventueel ook als audio-of video-bestand toegevoegd worden.

Bijlage 1 Voorbeelden TalenQuest op A1 en A2 niveau ERK

De in de projecten ontwikkelde TalenQuest kunt u vinden op:		
Kerstin Hämmerling	FortFun Duits	http://duitsquest.webquestmaker.nl/fortfun
Heleen Suurmeijer Montessori College, Nijmegen	Animateur/Animatrice Frans	Fout! De hyperlinkverwijzing is ongeldig. leerjaar 2
Roelant Wijngaard Montessori College, Nijmegen	That's my concert Engels	http://roelant.aftje.net/
Monique Streurtes Merlet College, Grave/Mill	WK, Eine Runde Sache Duits	Voor meer informatie: E-mail Jos.h@orange.nl
Monique Streurtes Merlet College, Grave/Mill	Kölle Alaaf Duits	Voor meer informatie: E-mail Jos.h@orange.nl
Astrid Vervoort/ Toke Lucassen Merlet College, Grave/Mill	Tower of London Engels	http://merlet.webquestmaker.nl/tower
Monique Streurtes Merlet College, Grave/Mill	Goodbye Lenin Duits	Voor meer informatie: E-mail Jos.h@orange.nl
Monique Streurtes Merlet College, Grave/Mill	Vakantie Duits	www.merle.webquestmaker.nl/vakantie
Heleen Suurmeijer Montessori College, Nijmegen	Brussel/Bruxelles Frans	Fout! De hyperlinkverwijzing is ongeldig. leerjaar 1
Joan van Aar Montessori College, Nijmegen	What's hot and what's not! Engels	http://home.hccnet.nl/l.huzen/TalenQuest%20VMBO%20Joan/

SLO is het nationaal expertisecentrum voor leerplan-ontwikkeling. Al 30 jaar geven wij inhoud aan leren en innovatie in de driehoek tussen overheid, wetenschap en onderwijspraktijk. Onze expertise bevindt zich op het terrein van doelen, inhouden en organisatie van leren. Zowel in Nederland als daarbuiten.

Door die jarenlange expertise weten wij wat er speelt en zijn wij als geen ander in staat trends, ontwikkelingen en maatschappelijke vraagstukken te duiden en in een breder onderwijskader te plaatsen. Dat doen we op een open, innovatieve en professionele wijze samen met beleidsmakers, scholen, universiteiten en vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven.

AN 5.4145.0043
ISBN 90-329-2316-1

SLO

Piet Heinstraat 12
7511 JE Enschede

Postbus 2041
7500 CA Enschede

T 053 484 08 40
F 053 430 76 92
E info@slo.nl

www.slo.nl